

АНАЛІЗ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ І РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА

Характерною рисою сучасності є розвиток регіональної та валютної інтеграції в Європі. Процес зближення, взаємодії національних економік, спрямованих на утворення єдиного господарського комплексу в рамках угруповань, знайшов вираз в Європейському Співтоваристві. Європейський Союз – це найрозвинутіше регіональне інтеграційне угруповання країн Європи.

Сучасна участь України в міжнародному розділі праці далеко не відповідає її потенційним можливостям, тому держава зацікавлена в інтеграції з країнами Західної Європи і проводить цілеспрямовану на це державну політику.

Підготовка і вступ України в ЄС потребують дослідження світових інтеграційних процесів, вибору відповідних шляхів і форм їх здійснення, в т. ч. на регіональному рівні.

Серед чинників, що забезпечують активне включення країн в сучасний інтегрований світ, важлива роль належить прикордонному співробітництву як специфічній сфері зовнішньоекономічної діяльності прикордонних територій. Завдяки вигідному положенню України має великі потенційні можливості у налагодженні такого співробітництва. Їх безпосередні сусіди – Росія, Білорусь, Молдова, Румунія, Угорщина, Словаччина, Польща, Болгарія, Туреччина – становлять надзвичайно різноманітне в політичному і в економічному плані зовнішнє середовище.

Актуальні проблеми формування транскордонного співробітництва, незадовільне використання геополітичного положення України, великі можливості спільного зі суміжними територіями вирішення проблем підвищення рівня життя, зайнятості, екології у прикордонних районах привернули увагу багатьох науковців. Проблемам становлення і функціонування транскордонного співробітництва присвячені праці Л. Ю. Беленського, М. І. Долішнього, Б. П. Клімчука, О. С. Передрія, І. М. Сюсько, С. В. Устича та інших. Основна увага в розробках науковців зосереджена на доведенні необхідності і можливостей транскордонного співробітництва, визначенні ролі і суті єврорегіонів в цьому співробітництві, ролі органів державної влади.

Головним завданням на сучасному етапі є: визначення ролі транскордонного співробітництва в контексті інтеграції України в ЄС, ознайомлення з зарубіжним досвідом функціонування єврорегіонів, аналіз формування нормативно-правової бази та державного механізму регулювання транскордонного співробітництва, аналіз стану транскордонного співробітництва Волинської області по галузям, вироблення концепції розвитку співпраці цього регіону з прикордонними територіями Республіки Польща.

Волинська область має багаторічний напрацьований досвід тісної співпраці з воєводствами Республіки Польща в різних сферах діяльності. Особливо динамічно ці зв'язки розвиваються останнім часом. Поштовхом для цього стало створення транскордонного об'єднання «Єврорегіон Буг». Діяльність в рамках цього об'єднання має важливе значення для продуктивної співпраці та стимулює її розвиток. Для успішної діяльності єврорегіону реалізується цілий комплекс заходів, пріоритетними серед яких є розбудова кордону та кордонної інфраструктури. Охорона навколишнього середовища, промислова кооперація, сільське господарство, наука, культура, розвиток місцевого самоврядування.

Найважливішим фактором для об'єднання народів є торгівля, співробітництво у вирішенні економічних питань. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств та організацій області у 2004 році була спрямована на подальше інтегрування у світовий ринок. Активізацію торгово-економічних зв'язків суб'єктів підприємництва з іноземними партнерами, пошук та залучення іноземних інвестицій, інтенсифікацію прикордонного та міжрегіонального співробітництва. За даними митних служб Волині, зовнішньоторговий оборот у минулому році становив 191,4 млн. дол. США, що на 9,7 відсотка більше, ніж у 2003 р. (174,5 млн. дол. США). Експорт зріс на 18,8 відсотка і склав торік 116,5 млн. дол. США, імпорту зменшився на 1,5 відсотка (74,9 млн. дол. США). При цьому позитивне сальдо дорівнювало 41,6 млн. дол. США.

Обсяги зовнішньоекономічних операцій суб'єктів господарської діяльності Волинської області і Республіки Польща є яскравий приклад розвитку транскордонного співробітництва. Серед товарів, що експортуються, переважає високоліквідна продукція агропромислового комплексу (55,7 відсотка від загальної вартості експорту), зокрема зернові культури, цукор, м'ясо і м'ясопродукти, молочна продукція, казеїн, комбікорми, шкірсировина, кондитерські вироби. Крім того, поставлялись машини та устаткування для виробництва виробів з пластмас, будівельні матеріали, продукція лісового господарства тощо. В імпортних операціях найбільшу питому вагу

займають легкові автомобілі, одяг, взуття, меблі, текстильні та не тканні матеріали, продукти органічної та неорганічної хімії та інші.

Вважаємо за доцільне встановити співробітництво України та Республіки Польща в галузі статистики зовнішньоторговельного обігу між обома країнами, а також співробітництво статистичних служб країни.

Зростання товарообігу залежить також від напрацювання ефективних механізмів підтримки, в тому числі кредитування і страхування зовнішньоторговельних операцій. В Республіці Польща створена корпорація страхування і експортних кредитів, яка надає страховки експортних кредитів від торговельного і неторговельного ризику за власний рахунок, а також страховки гарантовані бюджетом держави. Вважаємо за доцільне запуск державного механізму колективної підтримки підприємств-експортерів в Україні, апробованого в польських умовах. Це, зокрема, створення страхової корпорації за участю держави, яка забезпечує страхове покриття зовнішньоторговельних ризиків та є серйозною підтримкою у справі просування польського експорту на зарубіжні ринки. Необхідно та доцільно створення адекватних банківських організацій і страхових структур в Україні, в т. ч. спеціалізованого польсько-українського банку, який забезпечував би надання гарантій та поручительств.

В умовах існування великої кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності вважаємо за доцільне створення організації, яка б підтверджувала достовірність та легітимність партнерів. З польської сторони функціонує багато таких організацій, які сприяють розвитку зовнішньої торгівлі, надаючи допомогу суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності.

Нині для України актуальним стає питання про доцільність розвитку торгівлі із зарубіжними країнами на локальному рівні, а саме прикордонної торгівлі в певних адміністративних районах. Яскравим прикладом цього може бути прикордонна торгівля на території Волинської області з Польщею.

На наш погляд, в даний час цей напрямок вважається найперспективнішим з розвитку зовнішньої торгівлі. В цьому розрізі потрібно розглянути соціально-економічні та екологічні проблеми тих адміністративних районів, в яких на досить високо розвинута прикордонна торгівля. Для вирішення цих проблем потрібно залучити певні державні кошти в поєднанні з місцевими джерелами фінансування, а також розробляти нові і проводити у відповідність діючі законодавчі акти, що регулюють це питання.

Для розвитку зовнішньоекономічної діяльності з метою успішної інтеграції України в світову економіку доцільно розробити індивідуальну державну програму розвитку для кожного окремого адміністративного району, який приймає участь в прикордонній торгівлі. Програми повинні містити такі складові:

- прогноз впливу прикордонної торгівлі на соціально-економічний розвиток регіону;
- адміністративно-правову базу;
- аналіз впливу прикордонної торгівлі на екологічну ситуацію.

Реалізуючи декларацію «Про принципи і напрями партнерства і співробітництва між Україною і Республікою Польща в сфері торговельно-економічних зв'язків», на наш погляд, необхідно розглянути можливості встановлення у взаємних торговельно-економічних відносинах принципів вільної торгівлі.

Волинський край, де налічується майже двісті промислових підприємств різних форм власності, в тому числі й особливо крупних, своєрідне сільське господарство, унікальна природа, зручне географічне розташування, не міг не привернути уваги тих, хто прагне до встановлення взаємовигідних торговельно-економічних відносин з Україною. В області за станом на 01.01.2005 р. зареєстровано 217 іноземних інвестицій на загальну суму 40,8млн. дол. США. На Україні ж в цілому переважає капітал, вкладений інвесторами США, Німеччини, Великобританії, Нідерландів.

Найпоширенішою формою співробітництва з іноземними партнерами є спільні підприємства. У Волинській області їх налічується 74 з часткою польського капіталу: СП «Ласта», СП «Едам Світ», СП «Бізон-Україна» та ін.

Є також підприємства, що повністю належать польським інвесторам. Серед найбільших таких інвестицій представництво Люблінського депозитно-кредитного банку в Луцьку. Покладено і початок залученню іноземних інвестицій в агропромисловий комплекс області. Наприклад, в два колективні сільгоспідприємства Луцького району надійшла сучасна сільськогосподарська техніка. Отримано також інвестиції у вигляді нової техніки і технологій. Зокрема, отримано комплекс обладнання для молокопереробного заводу, лінії для виробництва ковбасних та макаронних виробів, верстатів для переробки деревини.

В області ведеться робота для того, щоб зацікавити зарубіжних інвесторів. Передусім це реклама місцевих інвестиційних проектів, реалізація яких можлива за участю іноземних інвесторів. По-друге, використання такої ефективної форми, як проведення тендерних торгів.

Зокрема, уперше в Україні на Волині відбулися тендерні торги земельними ділянками у прикордонній сервісній зоні. Організатором таких торгів, де продавалася не земля, а реалізовувалося право постійного користування земельними ділянками для підприємницької діяльності, була облдержадміністрація. Немале значення, як свідчить практика, має не тільки рівень малої та великої приватизації для зміцнення довіри іноземних партнерів, але й стабільність в регіоні, включаючи й стабільність тутешньої влади, а також членство регіону в європейських структурах. У цьому плані доброю рекламою для краю є входження Волині у транскордонне об'єднання «Єврорегіон Буг». А загалом досягнуте нині ми розглядаємо лише як перші позитивні кроки по залученню іноземних інвесторів. Адже ці обсяги ще далеко не задовольняють реальні потреби, щоби кардинально вплинути на поліпшення економічного стану області. Найголовніше від чого найбільше залежить залучення іноземних інвестицій, є необхідність належної державної інвестиційної політики. Вона, і тільки вона може гарантувати відновлення і нарощування інвестиційної активності – гаранту економічного розвитку як Волині, так і усієї України.

У Волинській області надають велике значення співробітництву підприємств, а також взаємних інвестицій. У загальній структурі економіки області промисловість, яка дає 41,5 % валового продукту. Співробітництво у промисловій кооперативній формі в рамках транскордонного об'єднання «Єврорегіон Буг», в першу чергу, спрямовується на розв'язання тих галузей, які мають найсприятливіші умови. Це стосується машинобудування металообробки, легкої та харчової промисловостей.

До пріоритетних напрямків розвитку підприємств машинобудування та металообробки належить виробництво наукомісткої продукції автотракторного і сільськогосподарського машинобудування. В зв'язку з важким фінансовим та матеріальним станом виробництва, кризою неплатежів, відсутністю обігових коштів основні проекти на заходи технічного розвитку підприємств області передбачається реалізовувати за участю польського капіталу.

Література

1. Закон України «Про загальні засади створення спеціальних (вільних) економічних зон» // Діло. – 1992. – 25-27 листопада.
2. Беленський П. Ю., Микула Н. А. Підходи до формування концепції транскордонного співробітництва області // НАН, Інститут регіональних досліджень. – Львів. 1995.
3. Беленський П. Ю., Долішній М. І. Регіональні основи транскордонного співробітництва // Регіональна економіка – 1996. – № 1-2.
4. Єврорегіон Буг: Волинська область // За ред. Б. П. Клімчука, П. В. Луцишина, В. Й. Лажніка. – Луцьк: Редакційно-видавничий відділ Волинського університету, 1997.
5. Луцишин П. В. Єврорегіон Буг: обласний суспільно-географічний комплекс: територія, методика, практика. – К.: ІСД МО, 1996.